

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

-Aan:
Zie verzendlijst.

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/3986	15 augustus 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 37/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Infanterie

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 318 6634
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/3986, d.d. 15 augustus 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
36/91

(Afgesloten 151200B AUG 1991)

Federale overheden

Het federale presidium heeft gisteren bepaald dat op 20 augustus een gezamenlijke zitting moet beginnen van het presidium en de presidenten van de zes Joegoslavische deelstaten. Tijdens deze vergadering zullen onderhandelingen van start gaan omtrent de toekomstige staatsinrichting van Joegoslavië, waarbij volgens een officiële verklaring "alle varianten ter sprake zullen komen". Het betreft hier blijkbaar de onderhandelingen over een politieke regeling van de tegenstellingen, die volgens eerdere uitspraken van federale functionarissen uiterlijk 15 augustus hadden moeten beginnen. Overigens wijst de verklaring erop dat de Kroatische president Tudjman, die zijn verdere deelname aan presidentenoverleg afhankelijk gesteld had van de terugtrekking van de federale strijdkrachten (JNA) uit Kroatië, deze voorwaarde inmiddels heeft laten vallen. Overigens is er nog steeds geen aanleiding om te veronderstellen dat de regeringen van Servië en Kroatië, die sleutelposities innemen in de onderhandelingen over een vreedzame oplossing van de problemen, bij het komende overleg een wezenlijke compromisbereidheid zullen betonen.

Kroatië

Sinds gisteren is in Kroatië sprake van een groeiend aantal bestandsschendingen. Hoewel de berichten niet eenduidig zijn, lijkt het initiatief voor hernieuwde militaire acties vaak uit te gaan van Servische milities in de betwiste gebieden in Kroatië. In de meeste gevallen maakte de JNA, desnoods met gebruik van zware wapens, een einde aan de gevechten. Uitgaande van de informatie die daarover tot dusverre beschikbaar is, duidt de opstelling van de JNA bij deze incidenten erop dat de legerleiding, zeker met het oog op het komende overleg over een politieke oplossing van de geschillen, een nieuwe escalatie van het Kroatisch-Servische geweld wil vermijden.

Bij de gevechten voorafgaande aan het huidige broze bestand was de tactiek van de Servische milities er vooral op gericht door een aanvalsactie een tegenactie uit te lokken van de Kroatische (para-)militaire organisaties. Als de JNA dan tussenbeide kwam om de partijen te scheiden, resulteerde dit vaak in een gevecht tussen de Kroaten en de in militaire sterkte veelal superieure JNA. Daardoor moesten de Kroatische militairen zich meestal terugtrekken, waarna het betwiste terrein werd binnengetrokken door de Servische milities.

Het Kroatische ministerie van Defensie heeft de JNA beschuldigd van het gebruik van chemische wapens (napalmgranaten) bij de Kroatische plaats Osijek. Dit zou afgelopen nacht hebben plaatsgevonden, mogelijk tijdens de wederzijdse artilleriebeschietingen tussen Servische en Kroatische strijdgroepen rond deze plaats. De juistheid van dit bericht, dat haaks staat op het gemelde optreden van de JNA tijdens de jongste bestandsschendingen, kan niet bevestigd worden. Wel beschikt de Joegoslavische luchtmacht over napalm, en het leger over fosforgranaten. Volgens deskundigen zijn de effecten van fosforgranaten en napalm voor leken moeilijk van elkaar te onderscheiden. Deze beschuldiging kan het komende

politieke overleg ongunstig beïnvloeden, en met name tot een verharding van de Kroatische opstelling leiden.

Uit persberichten kan worden opgemaakt dat Kroatië inmiddels heeft ingestemd met het voorstel van de door het presidium ingestelde wapenstilstandcontrole-commissie, om 80-100 waarnemers in te zetten in de betwiste, door Serviërs beheerste, gebieden in Kroatië. Volgens deze berichten zouden de waarnemers-teams worden gevormd door leden van de federale politie uit Slovenië, Bosnië-Herzegovina en Macedonië. Het lijkt erop dat de betreffende beslissing het resultaat is van een compromis tussen de commissie en de Kroatische autoriteiten, waarbij eerstgenoemde heeft afgezien van het opnemen van Servische en Montenegrijnse functionarissen in de waarnemersteams, terwijl Kroatië zijn bezwaren tegen het zenden van waarnemers naar de conflictgebieden heeft opgegeven. Tot dusverre verkondigde Kroatië de mening dat de waarnemers zouden moeten worden geleverd aan de grens tussen Servië en Kroatië, met als doel de Servische infiltratie van Kroatië vast te stellen. Overigens is opmerkelijk dat Slovenië, dat aanvankelijk had laten weten geen medewerking te zullen verlenen aan de samenstelling van de waarnemersteams, blijkbaar van standpunt is veranderd en nu ook politie-agenten ter beschikking stelt.

De nieuwe Kroatische minister van Defensie, Bebic, heeft gisteren gesteld dat de JNA een aanval op Kroatië voorbereidt, die mogelijk al vandaag zou worden ingezet. Ook de Kroatische pers maakt melding van voorbereidingen voor een JNA-aanval op Kroatië, waarbij uit Slovenië teruggetrokken eenheden eveneens een rol zouden spelen. Deze stellingname houdt mogelijk verband met het feit dat de federale minister van Defensie Kadijevic eind juli had gesteld dat de politieke leiding uiterlijk vandaag een oplossing voor de problemen in het land zou moeten hebben gevonden. Van Kroatische zijde wordt dit mogelijk uitgelegd als een ultimatum, waarna een militair optreden tegen Kroatië tot de mogelijkheden behoort.

Gezien de bewering van Bebic zijn de aanwijzingen vermeldenswaard dat voor demobilisatie in aanmerking komende militairen door de JNA nog steeds onder de wapenen worden gehouden. Ook is mogelijk van belang dat volgens recente meldingen de legerleiding binnen het defensie-apparaat een uitgebreide propagandacampagne voert, waarbij gevallen van Kroatische agressie en provocaties ten opzichte van de JNA breed worden uitgemeten. Hoewel een aanval van de JNA op Kroatië, gezien de hoge paraatheid van de JNA, met relatief weinig voorbereidingstijd zou kunnen worden ingezet, zijn er geen aanwijzingen voor concrete militaire voorbereidingen voor een dergelijke actie. Zeker in het licht van het politieke overleg van de komende week is een dergelijke JNA-aanval in de komende dagen uiterst onwaarschijnlijk. Er wordt in inlichtingenkanalen nog steeds sterk aan getwijfeld of de JNA bereid en in staat is een tot een groot-schalig optreden tegen Kroatië.

Slovenië

De plaatsvervangend bevelhebber van het in Rijeka gelegeerde JNA-Korps heeft verklaard dat de terugtrekking van de JNA uit Slovenië over het algemeen vlot verloopt en mogelijk reeds eind september zou kunnen zijn voltooid. Dit is in tegenspraak met eerdere meldingen dat de relocatie van de JNA ernstige vertraging kan oplopen als gevolg van onder meer beperkte transportcapaciteit en problemen met de teruggave van materieel door de Sloveense (para-)militaire organisaties.

Volgens deze commandant zijn uit zijn Korps reeds alle Sloveense dienstplichtigen ontslagen, hetgeen in overeenstemming is met de eerder gemelde streefdatum van 15 augustus, waarop dit ontslag zou moeten zijn voltooid. Zoals bekend

dienen Sloveense beroepsmilitairen die hun dienstverband in de JNA willen voortzetten dit uiterlijk medio oktober aan de legerleiding kenbaar te maken. Anders worden ook zij geacht ontslag te hebben genomen.

Er zijn berichten dat in bepaalde streken de Sloveense eenheden voor territoriale verdediging zijn versterkt. De Sloveense verklaring is dat de betreffende versterking verband houdt met organisatorische maatregelen die noodzakelijk zouden zijn voor de teruggave van materieel aan de JNA, en niet met enige oefen- of opleidingsactiviteit.

Hongarije

De Hongaarse minister van Defensie heeft officieel verklaard voornemens te zijn de verkenningsactiviteiten langs de Hongaars-Joegoslavische grens te intensiveren en waarschuwings- en EOVMiddelen in het grensgebied te stationeren. Dergelijke stappen vormen op zichzelf gezien, gegeven de situatie in Joegoslavië, normale voorzorgsmaatregelen. Gegeven het feit dat de crisis in Joegoslavië reeds maanden duurt, is het echter niet duidelijk waarom deze stappen juist nu worden aangekondigd. De bekendmaking van de Hongaarse minister lijkt dan ook vooral van politieke betekenis te zijn. Mogelijk heeft hij willen onderstrepen dat Hongarije de toestand in Joegoslavië met zorg blijft bezien, zeker met het oog op de positie van de Hongaarse minderheid in dat land. Ook is denkbaar dat hij langs deze weg de Hongaarse neutraliteit bij de conflicten tussen met name Kroatië en Servië nog eens heeft willen onderstrepen. Zoals bekend wordt in de Servische media deze neutraliteit ernstig in twijfel getrokken. Ter illustratie kan gewezen worden op de Servische persmeldingen dat Hongarije en Tsjechoslowakije begin deze maand 50 tanks hebben geleverd aan Kroatië.

Conclusie/vooruitzicht

Voor volgende week is een vergadering uitgeschreven van het federale presidium en de presidenten van de zes deelrepublieken. Op deze vergadering zullen naar verluidt "alle varianten" worden besproken voor de toekomstige staatsinrichting van Joegoslavië. Er zijn echter nog geen aanwijzingen dat de regeringen van Servië en Kroatië wezenlijke bereidheid tot het sluiten van compromissen zullen betonen. Het is denkbaar dat de schendingen van het bestand in Kroatië zullen afnemen nu er overeenstemming is bereikt omtrent de afvaardiging van Joegoslavische waarnemers naar de betwiste gebieden in Kroatië. Voor de Kroatische meldingen van voorbereidingen voor een JNA-aanval op Kroatië op zeer korte termijn, ontbreken concrete aanwijzingen. Ook politiek gezien is een dergelijke militaire actie uiterst onwaarschijnlijk. De Kroatische beschuldiging dat de JNA in Kroatië chemische wapens heeft ingezet, kan het klimaat voor het politieke klimaat ernstig verstoren en met name tot een verharding van het Kroatische standpunt leiden.